

– Nem rezervátumként akarunk működni – mondja az igazgató –, ezért az első pillanattól kezdve kinyitottuk „ablakainkat”, mert kötelességünknek érezzük, hogy az előadásokon túl más módon is segítsük a két kultúra közvetítését. Kortárs magyar és horvát drámaírók darabjait fordítottuk le a másik nyelvre, s néhányat kötetbe foglalva ki is adtunk. Több művet mindkét nyelven bemutattunk. Nyolc éve rendezzük meg az Anna Utcai Nyári Játékokat. Ezeken vállaltan táncközpontú a kínálat, hiszen ezt a nemzetközi nyelvet a külföldiek is értik. A Pécsi Balett városában különben is vétek volna a nagy múltú baletthagyományt és Eck Imre szellemiségét tovább nem vinni. Két éve elkezdtünk egy prózai jellegű vállalkozást is, a Pécsi Nemzeti Színházzal közösen mutatunk be egy néhány szereplős vígjátékot, ami őstől a nagyszínházban megy tovább. Jövőre a Pécssett élő orvos-író, Sárosi István legújabb komédiáját, A kolosi csodát visszük színre.

Vidákovics Antal joggal büszke az intézményben

működő Csoport(t)-Horda Galériára is, amelyet magyar és horvát képzőművészek, irodalmárok, színházi emberek hoztak létre. Erdős János grafikus vezetésével eddig hetven kiállítást rendeztek. Bemutakoztak már itt jó nevű német, svájci és izraeli művészek is.

A szekszárdi Deutsche Bühnén és a Pécsi Horvát Színházon kívül Magyarországon nincs több intézményesen működő nemzetiségi színház, de egy-egy produkcióra alakuló szerb, vagy (az egykori pécsi színésznő, Jónás Judit kezdeményezésére) cigány vállalkozás azért akad.

– A Pécsi Horvát Színház nélkül ma már nincs hazai horvát kultúra – nyugtázza Vidákovics Antal –, hiszen sikerült magunk köré gyűjtenünk az értelmiségnek azon részét, amelyik a legtöbbet képes tenni ennek az ügynek az érdekében.

Csató Andrea

Ismeretlen szomszédok

Graz – Európa kulturális fővárosa

Mint arról a vezető napilapok többször is beszámoltak, idén az ausztriai Graznak ítelték oda az „Európa kulturális fővárosa” címet. A rendkívül gazdagon és igényesen összeállított programban – az ötszáz oldalas füzetben 130 kisebb-nagyobb rendezvényt találni – akad egy, amely kiváltképp megfelelni látszik a címet megpályázó városatyák indoklásának.

Graz erőssége abban rejlik, hogy évszázadok óta a kultúrák találkozásának metszéspontjában fekszik és egészen sajátos karakterré tudta összeolvasztani a román/olasz, szláv, magyar és német/alpesi hatásokat – olvasható a kiadványban. Olasz, szlovén és magyar színek árnyalják évek óta – nemcsak ebben az évadban – a TIK, azaz a „Theater im Keller” (Pinceszínház) műsor-kínálatát.

Az „Unbekannte Nachbarn – Ismeretlen szomszédok” rendezvénysorozat, mint azt a színház vezetőjétől, az egyik „ötletgazdától”, Norbert Hainschek-től megtudtuk, 1999-ben indult azzal a céllal, hogy bemutassa szomszédai: Olaszország, Szlovénia és Magyarország színházi életének időszerű történéseit, áramlatait.

– Szándékunknak megfelelően az 1999/2000 évadban a szlovén, a rákövetkező esztendőben a magyar, tavaly pedig az olasz kortárs dráma állt a középpontban.

Tavalyelőtt az ősbemutató (Filó Vera: Tulipándoktor) mellett négy magyar drámát (Esterházy Péter Búcsúszimfóniáját, Pozsgai Zsolt Prófétakeringőjét, Spiró György Kvartettjét és Egressy Zoltán Portugálját német nyelvterületen ekkor és itt mutatták be először. Az idei év súlypontját a drámaíró pályázat három győztes darabjának ősbemutatói adják.

– Megtudhatnánk valami közelebbit a pályázatról?

– Az „Ismeretlen szomszédok” drámaíró pályázatot Olaszországban, Szlovéniában és Magyarországon írtuk ki. Bárki pályázhatott, egyetlen feltétel volt csupán,

hogy a beküldött darabot másutt még nem mutatták. Szándékunk visszaigazolását látom abban, hogy kiírás nagy visszhangra talált. Összesen 508 színmű érkezett: 309 Olaszországból, 65 Szlovéniából és 134 Magyarországról. A pályaműveket az öt-öt neves színházi szakemberből álló nemzeti zsűrinek adtuk át. A magyar bírálóbizottság – Göncz Árpád, dr. Tóth Mária, Radnóti Zsuzsa, Frigyesi András és Békés Pál – Baranyai László „El innen” című abszurd egyfelvonásosát ítélte a legjobbnak. A darabot Koncsek Albert értő és gondos fordításában, május 7-én mutatjuk be, az ősbemutatót pedig még tizenégy előadás követi ugyanebben a hónapban.

– Feltételezem, nem véletlen, hogy éppen ez a színpad, a TIK, adott és ad otthont az ilyen kezdeményezéseknek.

– Pinceszínházunk megálmodói 1951-ben azzal a céllal kezdtek a vállalkozásba, hogy az új létesítmény teret adjon majd az új kezdeményezéseknek, befogadja és megismertesse a közönséggel az új áramlatokat. Frissesség, kísérletező kedv, közérthetőség – talán ezek a legfontosabb alapelvei ennek a színházi műhelynek. Tizenkét állandó tagunk van, akik mellé hívunk – a mindenkori feladat szerint akár csak egy-egy előadásra is – játszóársakat. Egyébként magánszínház vagyunk, fenntartónk a Theater im Keller Egyesület.

– Hogyan fogadta eddig a közönség a bemutatott darabokat?

– Általában jól, és ez a kritikára is érvényes. Hozzá kell azonban tennem, hogy ez a fajta műsorpolitika nem vonz széles tömegeket. A kortárs művészetek bemutatása és befogadása a színháznak és a nézőknek egyaránt nem minden kockázat nélküli intellektuális kaland.

– Tervezik-e a „szomszédolás” folytatását?

– Igen. Szándékuk szerint a jövőben minden évadban bemutatunk legalább egy darabot az érintett or-

**Jelenet Molnár Ferenc: Liliom című játékból
(Julika: Gudrun Trummer, Liliom: Norbert Hainschek)**

szágok dráma-terméséből. Az eddig eltelt három esztendő megtanított minket odafigyelni egymásra, és most már őszinte érdeklődéssel várjuk az újdonságokat. Kár lenne megszakítani a folyamatot, hiszen ez a szomszédolás mára komoly hagyomány lett. Szép sikerrel mutattuk be az 1988/89-es színházi idényben Spiró György „Csirkefej”, 1999/2000-ben Schwajda György „Szentcsalád”, 1990/1991-ben pedig Görgey Gábor „Komámasszony, hol a stukker” című darabjait is.

– Jártak már vendégszerepelni nálunk, vannak-e kapcsolataik magyar színházakkal?

– 1998-ban mi nyitottuk meg Felix Mitterer színművével (Ein Krach im Hause Gott) a Budapesti Német Színház évadját. Természetesen elsősorban velük állunk a legszorosabb kapcsolatban, de Radnóti Zsuzsa közreműködésével a Vígszínházzal is kialakult együttműködésünk. Szívesen fognánk össze más magyar színházi műhelyekkel is, nyitottak vagyunk minden megkeresésre.

Radnóti Zsuzsa, a bíráló bizottság egyik tagja, így jellemezte a pályázaton győztes magyar darabot:

– Az „El innen!” egyfelvonásos játék. Kritikusan boncolgatja a magyar értelmiség hazája iránt érzett kettős indulatait. Az állandó elvagyódás – *a maradni vagy menni újra és újra fölbukkanó kérdése* – nemzedékek sorának életére nyomta rá bélyegét. Egy házaspár képzelt térben és időben zajló párbeszédein keresztül a színdarab ezt a korántsem csupán sajátosan magyar hozzáállást veszi górcső alá. Úgy gondolom, épp ezéért nemcsak Magyarországon van közvetlen aktualitása.

A szerző, Baranyai László szerencsés véletlennek tartja, hogy műve éppen megfelelt a feltételeknek.

– Bár tartalmat érintő korlátok nem voltak, a kiírás címe: „Ismeretlen szomszédaink” alapján azt az érzést lehetett, hogy olyan téma fog nyerni, ami helyi, ám ugyanakkor nemzetközi is, következésképpen érteni lehet határon innen és túl egyaránt.

– Honnan a témaválasztás? Netán személyes élmény? Miért tartotta fontosnak feldolgozni?

– Lehet, hogy más erre egyértelmű választ tud adni – én nem. Írás közben és az utólagos értelmezések során állandóan változik, „csavarodik” a téma, a hozzáállás (értve ez alatt a saját magam hozzáállását is). Azt mondják, csak az ökör következetes. Én, hál’ istennek megengedhetem magamnak, hogy ma másként lássam a darabomat, mint akkor, amikor megírtam. Az élményekről szólva: volt egy barátom, aki disszidált, mégpedig úgy, hogy én vásároltam meg neki a repülőjegyet. A legszívesebben én mentem volna, máséért a szüleim, akik bár nagyon utálták a kommunizmust, ötvenhatban mégsem hagyták itt ezt a nemszeretem helyet. Magam is mindig tele voltam-vagyok nagy tervekkel, amelyekből aztán nem lesz semmi... Ennyi indíték, gondolom, bőven elég. Hogy miért tartottam fontosnak feldolgozni? Mert a föld hatmilliárd emberre közül ezt a témát így, ilyen pontosan egyedül csak én tudtam megírni.

– Hogyan ítéli meg a graziak „Ismeretlen szomszédok” vállalkozását?

– Nagyvonalú és nagyon tisztességes ötlet. Annak egyébként roppantul örülök, hogy a budapesti Nemzeti Színház új vezetése is hasonlóan tervez: kitekinteni, bemutatni a környező országok drámairodalmát. Ha a színdarabom megtekintése után csak két ember mondja azt Grazban, hogy: jé, ezek a magyarok mégsem olyan sötét barbárok, mint eddig hittük, és az EU-csatlakozásuktól sincs mit tartanunk, akkor többet tettem európai beilleszkedésünkért, mint egy csomó nagyszájú politikus.

– Mit gondol, lesz magyarországi bemutató is?

– Erről talán a döntésben illetékes színházi szakembereket kellene megkérdezni.

– Eddigi munkáiról, jövőbeni terveiről is szívesen hallanánk.

– Tanult mesterségem az újságírás, de jó régóta nem úzom már. Mindig akadt valami „normális”, civil foglalkozás, amiből jól-rosszul megéltem, úgyhogy szépirodalmi munkálkodásomnak vajmi kevés köze van a tanult szakmámhoz. Ahogy én látom, a pergő nyelv, az a bizonyos hírlapírói íráskészség nemhogy könnyítené, ellenkezőleg: nehezíti a pontos fogalmazást. Írtam egyébként egy csomó verset és novellát is, de igazi terepemnek a drámát érzem. Nemrég kellett egy nagyobb asztalfiókot készíttetnem, hogy mind beleférjen. Most éppen regényírásba fogtam. Jelenlegi haladási sebességem mellett ötven-hatvan év múlva leszek kész vele.

– Milyen érzés győztesnek lenni?

– Körülbelül öt percig nagyon jó. Utána jön a csömör, ami hál’ isten szintén öt percig tart csak. Mert nincs mese, ott az állandóan bekapcsolt gép, le kell ülni elé, s egyszerre kell lesni, figyelni az előttem, meg az agyamban lévő képernyőre. Az előbbire vilámgyorsan, de ugyanakkor nagyon pontosan le kell jegyezni, ami az utóbbin történik. Jaj, nehogy valami kimaradjon, valami elvesszen! Pályázatot nyerni nem rossz dolog, de ez sokkal izgalmasabb.

Szabó Katalin